

**EGE BÖLGESİNDEN TOPLANAN BAZI AYVA (*Cydonia vulgaris Pers.*)
MATERYALİNİN ADAPTASYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Necla ERCAN

İlhan ÖZKARAKAŞ

**Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü
P.K. 9 35661 Menemen-İzmir/TURKEY**

ÖZ: Ege ve Çanakkale Bölgelerinden seçilmiş 31 adet ayva (*Cydonia vulgaris Pers.*) çeşit ve tipinin fenolojik ve pomolojik özelliklerinin belirlenmesi, böylece üstün özelliklere sahip tiplerin seçilmesi amacıyla bu çalışma ele alınmıştır. Ayvalarda toplam 33 özellik üzerinde çalışılmış ve bunları 11 tanesi çeşit seçiminde kriter olarak ele alınmıştır. Verim, boğuculuk, sululuk, aroma, tat, et dokusu, et sertliği, irilik, meyve şekli, parlaklık ve pas miktarı ayva seçiminde ayva seçiminde ele alınan kriterlerdir. Bunlara göre; 6, 2159, 1, 2157, 7, 2153, 27, 2163 nolu tipler en ümitli ayva çeşit adayları olarak belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ayva, *Cydonia vulgaris Pers.*, Ege Bölgesi, adaptasyon.

**EVALUATION AND ADAPTATION OF SOME QUINCE(*Cydonia vulgaris Pers.*)
COLLECTED FROM AEGEAN REGION IN TURKEY**

ABSTRACT: The purpose of this study was to determine the phenological and pomological characters of 31 quince types and varieties (*Cydonia vulgaris Pers.*) which were selected from the Aegean Region. It was studied with 33 characteristics and 11 of them was used to select the best quince types. Productivity, difficulty of swallow, juiciness of the flesh, aroma, flavour of flesh, texture of the flesh, firmness of the flesh, fruit size, fruit shape, shininess of skin and amount of russet were used to to select most promising quince types. By the way those samples selected for this aim. 6, 2159, 1, 2157, 7, 2153, 27 and 2163.

Keywords : Quince, *Cydonia vulgaris Pers.*, Aegean Region, adaptation.

GİRİŞ

Anavatanının Kuzey-Batı İran, Türkistan ve Anadolu olduğu bilinen ayva (*Cydonia oblonga* Miller. = *Cydonia vulgaris Pers.*, *Pyrus cydonia* L.) sofralık tüketiminin yan sıra reçel, jel, marmelat ve meyve suyu olarak da değerlendirilmektedir. Ayrıca pektin ve tanen açısından endüstri alanında da kullanılmaktadır.

Ayvannın yetiştiriciliğinin, hasat ve depolamasının kolay olması ve son yıllarda pazarda iyi fiyat bulması, üreticilerin kapama ayva bahçeleri kurmalarını teşvik etmektedir.

Yurdumuzda 10 m'den 1000 m yüksekliğe kadar hemen her bölgede yetiştirilebilen ayva, kumlu-tınlı sıcak ve geçirgen topraklarda iyi yetişir. Soğuk ve rutubetli topraklarda meyveler odunumsu bir hal alır ve kalite düşer. Rüzgardan ve fazla yağmurdan zarar görür. Geç çiçek açması nedeniyle ilkbahar donlarından zarar görmez. Ayva 4-5 m boylu, kırmızı kahverengi gövdeli ve derine gitmeyen yüzeysel kök sistemine sahiptir. Ayva kendine verimli olup tozlayıcı çeşide gereksinim duymaz, tozlanma böceklerle olur.

Ayva tohumla, kök sürgünleri ve çelikle üretilebildiği gibi Quince-A,B,C,D,E klonları üzerine aşılanmak suretiyle de yetiştirilebilir. En yaygın olarak kullanılanı Quince-A klonudur. Quince-A klonu bodur bir anaç olmasının yanı sıra, ateş yanıklığına dayanıksız, nemli topraklara kısmen dayanıklı, nematod ve pamuklu bite dayanıklı, soğuk ve kirece ise hassastır. Üzerine aşılanan çeşidin meyveleri kaliteli olur.

Ayva bodur gelişme gösterdiği için, dikim aralık ve mesafesi 4,5 X 4,5 metredir. Modifiye lider terbiye sistemine göre ve alçaktan taçlandırılarak şekil verilir. Bodurluğu sağlamak için uç alınır.

Bazı ayva çeşitlerinin olgunlaşması ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada, olgunlaşma tarihi, meyve ağırlığı, meyve kabuk rengi, kuru madde/asit oranları saptanmıştır. Sonuçta Limon ayvasının en erkenci, Bencikli ve Söbü Limon ayvasının geç, Ekmek ayvasının ise orta mevsim çeşidi olduğu belirlenmiştir (Dokuzoğuz ve Karaçalı, 1976).

Ayva ıslahı konusunda yapılan bir çalışmada; çiçeklenme tarihleri, kendine verimlilik, soğuk zararı, erkencilik, verim, depolama ve kalite özellikleri baz alınarak 10 çeşit uygulamalar için uygun bulunmuştur (Khrolikova ve Baskakova, 1989).

Reans Mammoth ve Leskovacka ayva çeşitleri arasında 1967 yılında yapılan melezleme sonucu elde edilen hibrit F1 fidanlardan 1973 yılında kaliteli, verimli ve iri meyveli (335 g) çeşitler elde edilmiştir. 1987 yılında kabuğu kolay soyulan, sert dokulu, meyve suyu kaliteli, taze tüketime ve işlemeye uygun, orta kuvvetli ağaç yapısına sahip, polen çimlenmesi iyi düzenli ve yüksek verimli (7 yaşlı ağaçlarda 15,08 kg/ağaç veya 7,54 t/ha) Morava adlı yeni bir çeşit geliştirilmiştir (Stancevic, 1990).

Ege bölgesinde yapılan surveyler sonucu seçilen ve Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünde (ETAE) muhafazaya alınan 31 adet ayva tipi üzerinde yapılan fenolojik ve pomolojik çalışmalar sonunda 9 tip üstün özelliklerinden dolayı seçilmiş ve 3 adedi (Ege 2, Ege 22, Ege 25) tescil ettirilmiştir (Ercan ve ark., 1992).

Türkiye'deki ayva gen kaynağı materyalinin seleksiyon ve muhafaza çalışmaları çerçevesinde ETAE'ünde kurulmuş olan ayva muhafaza bahçesi materyali üzerinde fenolojik ve pomolojik çalışmalar yapılmıştır (Gönülşen ve ark., 1994).

Ayva çok verimli, hasadı ve depolaması kolay, tozlayıcı sorunu olmayan bir meyve türüdür. Hemen her yerde yetiştirilebilen bir meyve türü olan ayvanın üretimin artırılması ve yeni çeşitlerin geliştirilmesi uygun olacaktır.

MATERYAL VE METOT

MATERYAL

Önceki yıllarda Ege Bölgesinde; Edremit, Ayvalık, (Balıkesir), Umurbey (Çanakkale), Pınarbaşı (İzmir) yörelerinden seleksiyonu yapılarak ETAE'de muhafazaya alınmış olan 31 adet ayva materyali üzerinde yapılan pomolojik değerlendirmeler sonunda seçilmiş olan 6 adet ayva tipi ile birlikte 3'ü standart çeşit (Ege 2, Ege 22, Ege 25); Marmara Bölgesi'nin Çanakkale, Gökçeada, Ezine, Bayramiç, Ayvalık, Ayvacık ve Bergama (İzmir) yörelerinde yapılan surveyle saptanmış olan 23 adet ayva örneği ile birlikte toplam 32 adet ayva tip ve çeşit denemenin materyalini oluşturmuştur. Bir tipte düzensiz verim alınması nedeniyle değerlendirmeler 31 ayva tipi üzerinden yapılmıştır.

METOT

Bu çalışmada izlenen metot üç aşamadan (Seleksiyon I, Seleksiyon II ve Adaptasyon) oluşmaktadır. Bu makalede çalışmanın adaptasyon kısmı ile ilgili veriler bulunmaktadır.

Adaptasyon

Materyal kısmında belirtilen 3'ü standart toplam 31 adet ayva çeşidi ile her tip veya çeşitten 7'şer adet fidan olacak şekilde adaptasyon denemesi tesadüf parselleri deneme desenine göre 4,5 X 4,5 m aralık ve mesafe ile kurulmuştur.

Deneme süresi meyve alınan yıldan itibaren 4 yıl olarak belirlenmiştir. Değerlendirmeler "tartılı derecelendirme" yöntemine göre yapılmış ve verim ve kalitece standartları geçen adaylar bölgeye uygun çeşitler olarak seçilmiştir.

AĞACIN ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Verim (kg/ağaç): Denemede yer alan çeşitlerin ağaç başına verimleri tek tek alınarak ortalama verimler saptanmış ve istatistiksel analizi yapılmıştır.

Fenolojik gözlemler: Fenolojik gözlem olarak şu devrelerin tarihleri belirlenmiştir.

- Tomurcuk kabarması
- Tomurcuk patlaması
- İlk çiçeklenme (%5 çiçek)
- Tam çiçeklenme (%70 çiçek)
- Çiçeklenme sonu (%95 taç yapraklarının dökümü)
- Hasat tarihi

Laboratuvar çalışmaları: Her çeşide ait ağaçlardan ayrı ayrı meyve örnekleri alınarak karıştırılmış ve karışımdan 4 adet minimum, 4 adet maksimum ve 6 adet ortalama meyve örneği alınmıştır. Pomolojik değerlendirmeler bu meyveler üzerinde yapılmıştır.

Meyve ağırlığı (irilik) (g): Her bir ağaçtan 4 adet minimum, 4 adet maksimum ve 6 adet ortalama meyve örneği alınarak ve tartılmıştır.

Meyve şekli: Gözlemler; yuvarlak, basık yuvarlak, oval, silindirik ve boyunlu olarak belirlenmiştir.

Meyve boyuna kesitinde çekirdek evinin durumu: Gözlemler; göz çukuruna yakın, ortada ve sap çukuruna yakın olarak belirlenmiştir.

Meyve kabuğu özelliği: Gözlemler şu özellikler belirlenmiştir.

Kabuk yüzeyi: Düzgün ve pürüzlü olarak saptanmıştır.

Kabuk yağlılığı: Çok, orta ve az olarak belirlenmiş ve 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Kabukta pas miktarı: Çok, orta ve az olarak belirlenmiş, 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Meyve kabuk rengi: Gözlemler belirlenmiş ve "Methuen Handbook of Colour" katoloğuna göre kodlanmıştır (Kornerup ve Wanscher, 1978).

Kabuk parlaklığı: Parlak, orta ve mat olarak belirlenerek ve 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Meyve boyuna kesitinde çekirdek evinin büyüklüğü: Gözlemle; büyük, orta ve küçük olarak belirlenmiştir.

Göz çukuru derinliği: Derin, orta ve yüzeysel olarak belirlenmiştir.

Göz çukuru genişliği: Geniş, orta ve dar olarak belirlenmiştir.

Sap çukuru derinliği: Derin, orta ve yüzeysel olarak belirlenmiştir.

Sap çukuru genişliği: Geniş, orta ve dar olarak belirlenmiştir.

Meyve eti rengi: Gözlemle belirlenmiş ve “Methuen Handbook of Colour” kataloğuna göre kodlanmıştır.

Meyve et sertliği: Her meyvenin farklı iki yönünden sertlik ölçer (pressure tester) ile sertlik (lb/cm²) saptanmış ve 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Meyve et dokusu: Duyusal testle 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Boğuculuk: Duyusal testle 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Sululuk: Duyusal testle 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Tat: Duyusal testle 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Aroma: Duyusal testle 1-10 puanlaması yapılmıştır.

Suda çözünür kuru madde (SÇKM) %: Meyvelerden blender ile çıkarılan şıradaki refraktometre ile % olarak belirlenmiştir.

Meyve kalitesi (albeni): Gözlemle meyvenin albenisini oluşturan şekil, renk, tüylülük, parlaklık, irilik gibi özelliklerine bakılmış ve 1–10 puanlaması yapılmıştır.

Laboratuar çalışmalarında yukarıda belirtilen 18 farklı özellik ayrı ayrı belirlenerek kayıt altına alınmıştır. Çeşit adaylarının seçiminde ise aşağıda belirtilen özellikler dikkate alınarak her tip/çeşit ayrı ayrı puanlanmıştır.

Çizelge 1. Çeşit seçiminde “Tartılı Derecelendirme”ye esas alınan özellikler ve görece puanlar.

Table 1. Relative scores given to the evaluated characteristics evaluated by “Weighed Ranked” method.

Ele alınan özellikler (Characteristics)	Görece puanlar (Relative scores)
Verim (kg/ağaç) [Average yield (kg/tree)]	18
Boğuculuk (Suffocating)	15
Sululuk (Juiciness)	14
Aroma (Aroma)	12
Tat (Taste)	11
Et dokusu (Texture)	8
Et sertliği (Flesh firmness)	8
İrilik (Fruit size)	5
Şekil (Shape)	5
Parlaklık (Brightness)	2
Paslılık (Rustiness)	2
Toplam (Total)	100

BULGULAR VE TARTIŞMA

Fenolojik gözlemler

Fenolojik gözlemler 4 yıllık gözlem değerlerinin alt ve üst sınırlarını içine alacak şekilde Çizelge 2’de verilmiştir.

Tomurcuk kabarması; en erken 17 Şubat, en geç 10 Mart tarihleri arasında, tomurcuk patlaması 1 Mart–5 Nisan; ilk çiçeklenme 15 Mart–10 Nisan, tam çiçeklenme 23 Mart–30 Nisan ve çiçeklenme sonunun 23 Mart–12 Mayıs tarihleri arasında olduğu, ayrıca geç çiçeklenen bir meyve türü olması nedeniyle ilkbahar geç donlarından etkilenmedikleri saptanmıştır.

Hasat 4 Ekim–28 Kasım tarihlerinde olmuş, 2152, 2156 no’lu tipler en erkenci; 2153, 2154, 2161, 2162, 2164, 2165 ve 2171 no’lu tipler ise erkenci; 1, Ege2, 6, 2166, 2167, 2168 ve 2169 nolu no’lu tipler/çeşitler mevsim, 7,10,19, Ege 22, Ege 25, 27, 2157, 2158, 2159, 2160, 2170, 2172, 2173 ve 2174 tipler/çeşitler geççi ayvalar olarak saptanmıştır.

Çizelge 2. Fenolojik gözlemler.

Table 2. Phenological data.

Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Tomurcuk kabarması Bud swelling	Tomurcuk patlaması Bud burst	İlk Çiçeklenme First bloom	Tam çiçeklenme Full bloom	Çiçeklenme sonu End of flowering	Hasat tarihi Harvest date	
						İlk First	Son End
1	23,2-3,3	5,3-26,3	20,3-7,4	30,3-12,4	11,4-6,5	21/10	6/11
Ege 2 (S)	23,2-7,3	1,3-25,3	15,3-8,4	27,3-27,4	7,4-26,4	31/10	6/11
6	24,2-7,3	1,3-27,3	17,3-7,4	29,3-21,4	11,4-6,5	31/10	12/11
7	24,2-11,3	7,3-27,3	23,3-8,4	30,3-25,4	17,4-11,5	6/11	12/11
10	26,2-10,3	1,3-28,3	23,3-9,4	30,3-28,4	10,4-11,5	9/11	28/11
19	27,2-10,3	1,3-28,3	23,3-10,4	30,3-28,4	20,4-11,5	9/11	13/11
Ege22 (S)	17,2-5,3	1,3-25,3	17,3-5,4	27,3-21,4	10,4-6,5	5/11	9/11
Ege 25(S)	24,2-10,3	5,3-26,3	23,3-8,4	29,3-28,4	10,4-11,5	5/11	12/11
27	20,2-6,3	2,3-25,3	17,3-5,4	23,3-25,4	3,4-7,5	5/11	12/11
2152	20,2-28,2	1,3-25,3	20,3-3,4	27,3-21,4	7,4-5,5	4/10	2/11
2153	17,2-8,3	7,3-31,3	29,3-15,4	3,4-28,4	24,4-11,5	8/10	12/11
2154	17,2-27,2	1,3-27,3	17,3-3,4	23,3-21,4	10,4-5,5	9/10	2/11
2156	23,2-6,3	3,3-28,3	20,3-8,4	27,3-22,4	10,4-6,5	4/10	13/11
2157	1,3-3,3	3,3-28,3	23,3-8,4	29,3-21,4	23,4-5,5	2/11	28/11
2158	24,2-10,3	7,3-31,3	20,3-8,4	28,3-21,4	10,4-5,5	2/11	28/11
2159	17,2-27,2	4,3-27,3	17,3-7,4	23,3-21,4	11,4-5,5	3/11	28/11
2160	26,2-1,3	5,3-27,3	20,3-7,4	29,3-21,4	11,4-5,5	3/11	28/11
2161	27,2-10,3	4,3-1,4	5,4-15,4	7,4-1,5	23,3-12,5	9/10	5/11
2162	23,2-28,2	2,3-25,3	17,3-9,4	23,3-21,4	3,4-5,5	7/10	3/11
2163	17,2-1,3	1,3-23,3	17,3-7,4	23,3-21,4	3,4-4,5	5/11	28/11
2164	17,2-1,3	1,3-28,3	23,3-7,4	29,3-21,4	10,4-5,5	9/10	9/11
2165	1,3-10,3	3,3-1,4	3,4-10,4	7,4-28,4	20,4-11,5	8/10	9/11
2166	1,3-10,3	6,3-1,4	3,4-15,4	7,4-30,4	20,4-11,5	22/10	3/11
2167	17,2-3,3	3,3-28,3	23,3-8,4	29,3-28,4	7,4-11,5	22/10	12/11
2168	27,2-8,3	3,3-1,4	23,3-7,4	3,4-28,4	10,4-11,5	31/10	9/11
2169	17,2-3,3	2,3-28,3	20,3-7,4	27,3-21,4	3,4-4,5	22/10	12/11
2170	17,2-28,2	2,3-25,3	20,3-5,4	29,3-21,4	7,4-5,5	5/11	12/11
2171	25,2-3,3	3,3-28,3	29,3-10,4	3,4-25,4	17,4-11,5	8/10	3/11
2172	17,2-26,2	1,3-28,3	17,3-7,4	23,3-22,4	3,4-6,5	5/11	12/11
2173	17,2-26,2	2,3-3,4	20,3-7,4	27,3-21,4	3,4-5,5	5/11	12/11
2174	17,2-27,2	3,3-5,4	23,3-5,4	29,3-22,4	3,4-6,5	6/11	28/11

Pomolojik değerlendirmeler

Denemede ele alınan çeşit ve tiplere ait incelenen pomolojik özellikler Çizelge 3, 4, 5'de; tartılı derecelendirme puanları Çizelge 6 ve 7'de; üzerinde çalışılan bazı özelliklere ait istatistiki değerler ise Çizelge 8 ve 9'da verilmiştir.

Çizelge 3. Pomolojik değerlendirmeler.

Table 3. Pomological data.

Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Meyve şekli Fruit shape	Meyve boyuna kesitte Cut of the length		Meyve kabuğu Skin colour				
		TS*	GTS*	Yüzey surface	Yağ oleaginous	Pas Rusty	Renk** Colour	Parlaklık Brightness
1	Oval	41,0	12,0	Düzgün	10	10	Sarı 2A7	10
EGE 2	Oval	53,0	9,5	Düzgün	8	10	Koyu sarı 3A8	10
6	Oval	24,0	8,0	Düzgün	8	10	Yeşilimsi sarı 1A8	8
7	Oval	10,0	3,0	Düzgün	10	10	Koyu sarı 3A8	10
10	Oval	19,0	4,5	Düzgün	10	10	Yeşilimsi sarı 1A8	10
19	Oval	40,5	6,5	Düzgün	10	10	Yeşilimsi sarı 1A8	10
EGE 22	Oval, boyunlu	19,0	5,5	Düzgün	10	10	Yeşilimsi sarı 1A8	10
EGE 25	Uzun oval	34,0	6,0	Düzgün	7	10	Yeşilimsi sarı 1A8	7
27	Oval, boyunlu	20,5	7,0	Düzgün	10	10	Sarı 2A7	10
2152	Oval	10,5	9,0	Düzgün	8	10	Sarı 2A7	8
2153	Basık yuvarlak	28,0	10,0	Düzgün	10	10	Koyu sarı 3A8	10
2154	Oval	20,0	8,5	Düzgün	8	10	Koyu sarı 3A8	8
2156	Silindirik	20,0	5,5	Düzgün	6	8	Yeşilimsi sarı 1A8	6
2157	Yuvarlak	41,5	7,5	Düzgün	10	10	Sarı 2A7	10
2158	U.oval, boyunlu	12,5	5,5	Pürüzlü	6	8	Yeşilimsi sarı 1A8	6
2159	Oval	18,5	8,0	Düzgün	10	10	Yeşilimsi sarı 1A8	10
2160	Oval	21,5	10	Düzgün	7	10	Yeşilimsi sarı 1A8	7
2161	Oval	47,5	1,0	Düzgün	8	8	Sarı 2A7	8
2162	Basık yuvarlak	22,0	2,0	Düzgün	8	8	Yeşilimsi sarı 1A8	8
2163	U.oval, boyunlu	33,5	5,5	Düzgün	10	10	Sarı 2A7	10
2164	Uzun oval	20,0	6,5	Düzgün	7	7	Sarı 2A7	7
2165	Basık yuvarlak	18,5	3,5	Düzgün	7	7	Yeşilimsi sarı 1A8	7
2166	Oval, boyunlu	32,5	9,5	Pürüzlü	7	7	Sarı 2A7	7
2167	Oval	20,0	9,5	Düzgün	10	10	Yeşilimsi sarı 1A8	10
2168	Yuvarlak	33,0	9,0	Düzgün	10	10	Yeşilimsi sarı 1A8	10
2169	Oval	13,0	4,0	Pürüzlü	10	10	Sarı 2A7	10
2170	U.oval, boyunlu	18,0	7,5	Pürüzlü	10	10	Sarı 2A7	10
2171	Basık yuvarlak	6,0	5,5	Düzgün	7	5	Yeşilimsi sarı 1A8	7
2172	U.oval, boyunlu	11,5	4,5	Pürüzlü	7	7	Koyu sarı 3A8	8
2173	U.oval, boyunlu	16,5	6,5	Düzgün	8	10	Sarı 2A7	8
2174	U.oval, boyunlu	14,5	2,0	Pürüzlü	10	8	Koyu sarı 3A8	10

*: TS Gelişmiş tohum sayısı (Number of mature seed)

*: GTS: Gelişmemiş tohum sayısı (Number of undeveloped seed)

**: Methuen Handbook of colour kataloğuna göre (According to Methuen Handbook of colour)

Meyve boyuna kesitte gelişmiş ve gelişmemiş tohum sayısı değerleri alınmıştır. Meyve kabuğu yüzeyi düzgünlüğü, yağlılığı (1-10 puanlaması), parlaklığı (1-10 puanlaması), kabuk rengi (Methuen handbook renk kataloğu) değerlendirilmiştir. Meyve kabuğu parlaklığı dışındaki değerler sadece tanımlama için kullanılmıştır (Çizelge 3).

Meyve kabuğunun püslülük ve parlaklık özelliklerine göre 1-10 puanlaması yapılmış, püslü ve parlak özellik gösterenlere 10 diğerlerine düşük puan verilmiştir.

1, 7, 10, 19, 27, 2153, 2157, 2159, 2163, 2167, 2168, 2169, 2170 ve 2174 nolu ayva tipleri ile Ege 2 ve Ege 22 standart çeşitleri tam puan almışlardır (Çizelge 3).

Minimum meyve ağırlıkları 147,8 g ile 347,8 g arasında değişmiştir. 6 nolu tip 147,8 g ile en küçük, 347,8 g ile Ege 22 (standart) en ağır meyveye sahip olmuşlardır. Ortalama meyve ağırlıklarına baktığımızda ise 19 nolu tip 198,3 g ile en az, 2154 nolu tip ise 452,8 ile en ağır meyveli tiplerdir. 2154 nolu tip aynı zamanda 569,0 g ile en ağır maksimum meyve ağırlığına sahip ayvadır (Çizelge 4).

Çizelge 4. Pomolojik değerlendirmeler.

Table 4. Pomological data.

Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Meyve ağırlığı (g) Fruit weight (g)			Meyve boyu (cm) Fruit size (cm)			Meyve eni (cm) Fruit width (cm)		
	Min. max	Mak. Max.	Ort. average	Min. max	Mak. Max.	Ort. average	Min. max	Mak. Max.	Ort. average
1	250,67	421,16	361,5	7,85	9,75	9,55	9,10	10,95	9,00
EGE 2	270,50	416,17	343,8	8,55	9,55	9,75	9,45	11,15	9,05
6	147,83	442,33	233,0	7,00	8,20	8,20	7,35	8,80	7,60
7	218,83	342,50	286,8	7,80	8,95	8,60	8,90	9,75	8,05
10	207,67	302,33	245,3	7,45	9,15	7,80	9,20	9,55	7,65
19	198,33	294,50	228,5	7,10	8,50	8,20	7,75	9,45	7,55
EGE 22	347,83	494,00	377,0	8,75	11,15	10,15	10,40	11,55	9,20
EGE 25	164,67	240,33	210,5	6,75	9,10	7,95	7,60	9,35	7,80
27	330,83	532,00	415,8	8,55	10,00	10,30	9,05	11,30	9,65
2152	318,17	520,83	388,8	8,30	10,90	9,90	9,95	12,65	8,85
2153	256,33	426,83	341,3	8,10	8,30	10,00	7,20	9,45	9,25
2154	253,00	569,00	452,8	7,70	10,60	10,95	8,70	11,50	9,55
2156	207,17	395,83	318,3	7,75	9,00	9,15	8,50	9,20	8,90
2157	237,50	347,33	298,0	7,55	8,45	8,50	8,00	9,15	8,60
2158	239,17	343,17	286,0	7,55	9,55	8,75	8,65	10,25	8,45
2159	347,50	617,67	433,5	8,90	10,90	10,55	9,55	12,50	10,10
2160	222,33	623,00	297,5	7,30	10,05	8,45	8,35	10,25	8,50
2161	295,33	542,33	422,5	8,35	9,85	10,25	8,05	11,50	9,40
2162	117,67	215,50	186,3	6,55	6,75	8,25	5,85	7,60	7,90
2163	292,67	470,83	338,3	8,35	11,40	9,90	9,75	12,70	9,30
2164	204,00	488,00	327,8	7,75	10,50	8,80	8,80	11,85	8,30
2165	169,17	213,17	197,0	7,35	6,75	7,80	6,45	7,15	7,65
2166	295,33	504,00	389,8	8,15	11,70	9,60	10,45	12,50	8,75
2167	290,00	367,67	348,0	7,90	10,00	9,30	10,10	11,50	9,00
2168	294,33	478,83	365,0	8,60	9,50	9,75	9,00	11,55	9,10
2169	253,83	490,00	389,5	7,80	10,05	10,40	8,65	11,65	8,80
2170	318,17	484,33	428,0	8,80	11,75	9,55	10,25	13,70	9,20
2171	175,00	279,50	221,5	6,90	6,60	8,05	6,20	7,50	7,25
2172	289,00	446,50	344,5	7,80	11,65	8,85	10,50	13,05	8,35
2173	269,00	393,33	329,0	7,65	10,50	8,80	10,10	12,10	8,65
2174	281,83	425,00	310,3	7,75	10,75	9,10	9,60	11,65	8,65

Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) yüzdesi 11,75 ile 17,10 (Ege 2, 2166) değerleri arasında olduğu saptanmıştır (Çizelge 5). Elde edilen değerlere istatistiksel analiz uygulanmış ve çeşitlerle suda çözünebilir kuru madde yüzdesi arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur (Çizelge 9).

Çizelge 5. Pomolojik değerlendirmeler.
Table 5. Pomological data.

Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Meyve eti Fruit flesh							Albeni (1-10) attractiveness (1-10)	Verim (kg/ağaç) Yield (kg/tree)
	SÇKM (%) Soluble solids (%)	Doku (1-10) Texture (1-10)	Boğuculuk (1-10) Suffocating (1-10)	Sululuk (1-10) Juiciness (1-10)	Tat (1-10) taste (1-10)	Aroma (1-10) aroma (1-10)	Sertlik (lb/cm ²) Hardiness (lb/cm ² /)		
1	13,65	10	10	8	7	7	9,75	10	178,50
EGE 2	11,75	10	10	8	8	7	9,00	10	167,70
6	12,00	10	10	10	10	6	6,25	10	143,90
7	14,75	10	10	7	10	6	10,00	10	102,90
10	12,75	8	10	7	7	6	9,00	10	75,17
19	13,75	8	8	7	8	4	13,25	8	98,22
EGE 22	16,15	8	8	8	7	7	10,00	10	83,37
EGE 25	14,30	8	7	7	7	6	10,25	8	100,50
27	12,75	8	10	8	7	7	14,50	9	108,80
2152	13,55	6	6	6	6	5	12,50	6	89,70
2153	12,75	10	10	10	7	9	9,25	10	59,23
2154	15,40	7	9	7	9	7	12,50	10	50,19
2156	13,20	5	6	6	4	3	13,75	6	108,30
2157	12,55	10	10	8	10	8	9,00	10	102,30
2158	13,50	8	8	7	7	5	12,00	3	66,25
2159	12,90	10	10	10	10	8	8,75	10	97,47
2160	14,50	8	7	6	7	5	10,50	7	87,35
2161	14,25	6	6	7	8	7	13,00	8	66,98
2162	13,25	10	10	7	9	6	12,90	5	111,00
2163	13,95	10	10	8	10	7	10,50	8	67,84
2164	14,25	6	3	6	8	5	15,50	5	91,61
2165	14,00	7	7	7	5	3	11,25	3	75,49
2166	17,10	10	6	6	8	5	9,75	7	37,98
2167	15,65	8	7	8	8	7	11,00	9	88,33
2168	14,90	10	8	8	6	3	11,25	8	74,37
2169	13,75	7	5	6	6	7	12,50	6	68,09
2170	14,50	8	5	6	6	7	11,00	7	75,81
2171	13,90	5	5	6	6	4	14,50	3	69,61
2172	16,00	7	5	6	6	7	12,50	5	31,61
2173	13,75	10	7	7	8	7	11,50	8	33,94
2174	14,55	7	5	6	6	10	10,00	5	77,29

Meyve et sertliği değerleri sertlik ölçer (pressure tester) yardımı ile meyvelerin karşılıklı iki tarafından ince olarak kesilen kabuğun hemen altından ölçülerek yapılmıştır. Elde edilen değerlere 1-10 puanlaması yapılmış ve her çeşidin

aldığı puanlar ağırlıklı puanları ile çarpılmıştır. Sertlik değerleri 15,50 ile 6,25 arasında (2163, 6) değişmiştir. (Çizelge 5). Ayrıca, elde edilen değerlere istatistiksel analiz uygulanmış ve çeşitlerle et sertliği arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur (Çizelge 9).

Meyve et dokusu, boğuculuk, sululuk, aroma, tat, albeni değerlendirmeleri duyuşal olarak 1-10 puanlamasına göre yapılmış ve sonuçlar Çizelge 5’de sunulmuştur.

Diğer meyvelerde de olduğu gibi ayvada yüksek verim önemlidir. Ayvada verimin yanı sıra, pek çok ayvada görülen ve yiyen kişiyi tıkayan boğuculuk özelliğinin olmaması, sulu ve aromalı olması, ağızda gerek şeker ve gerekse asitlilik bakımından iyi bir tat bırakması, acı veya buruk olmaması, et dokusunun lifli veya taşlı olmaması, et dokusunun yumuşak olması istenilen başlıca özelliklerdir. Bundan başka, meyvenin dış görünüşünü oluşturan irilik, şekil, parlaklık ve pas miktarı da pazarda müşteriye çeken faktörler olarak önemlidir.

Yapılan değerlendirmeler sonunda elde edilen puanlar ağırlıklı puanları ile çarpılmış ve toplam puanlar elde edilmiştir. Yukarıda belirtilen bu özellikler açısından, her örnek tek tek değerlendirilmiş (Çizelge 3, 4, 5) ve her özellik için 10 üzerinden puan verilmiştir. Ancak çeşitlerin belirlenmesinde ele alınan kriterin hepsi eşit derecede önemli değildir. Örneğin boğucu olan bir tipin, meyve kabuğu ne kadar parlak veya üzerindeki pas miktarı ne kadar az olursa olsun, taze tüketim için bir anlam ifade etmemektedir. Bu sebeple, önem veya etki derecesine göre her bir özelliğe 100 üzerinden ağırlıklı puan verilmiş ve bu değerler, 10 üzerinden verilen puanın çarpılması ile o özellik için ağırlıklı puan belirlenmiştir. Bu esasa göre her tipin, söz konusu özellikler bakımından aldıkları ağırlıklı puanlar Çizelge 6 ve 7’de gösterilmiştir.

Ayrıca her özelliğe ait ağırlıklı puanların en yüksekinden itibaren sıralanışı Çizelge 7’de gösterilmiştir. Görüldüğü gibi bir tipin her özellik yönünden durumu farklıdır. Örneğin 6 no’lu tip boğuculuk, sululuk, tat, et dokusu, et sertliği ve pas bakımından birinci olup 10 puan almıştır. Söz konusu tip verim ve şekil bakımından 9 puan alırken, parlaklık bakımından 8, aroma bakımından 6 ve irilik bakımından 2 puan almıştır. Alınan puanlar her bir özelliğin puanı ile çarpılıp o tipe ait toplam ağırlıklı puan (885) bulunmuştur.

Çizelge 6. Quince tip/çeşitlerinin incelenen özelliklerine göre tartılı derecelendirme puanları.

Table 6. Weighed ranked scores of evaluated characters for tested Quince types/cultivars.

Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Verim X 18 Yield X 18	Boğuculuk X 15 Suffocating X 15	Sululuk X 14 Juiciness X 14	Aroma X 12 Aroma X 12	Tat X 11 Taste X 11	Et dokusu X 8 Texture X 8	Et sertliği X 8 Flesh firmness X 8
1	180	150	112	84	77	80	56
EGE 2	162	150	112	84	88	80	64
6	162	150	140	72	110	80	80
7	108	150	98	72	110	80	48
10	54	150	98	72	77	64	64
19	90	120	98	48	88	64	24
EGE 22	72	120	112	84	77	64	48
EGE 25	90	105	98	72	77	64	48
27	108	150	112	84	77	64	16
2152	72	90	84	60	66	48	32
2153	36	150	140	108	77	80	56
2154	36	135	98	84	99	56	32
2156	108	90	84	36	44	40	16
2157	108	150	112	96	110	80	64
2158	54	120	98	60	77	64	32
2159	90	150	140	96	110	80	64
2160	72	105	84	60	77	64	48
2161	54	90	98	84	88	48	24
2162	108	150	98	72	99	80	24
2163	54	150	112	84	110	80	48
2164	90	45	84	60	88	48	8
2165	54	105	98	36	55	56	40
2166	18	90	84	60	88	80	56
2167	72	105	112	84	88	64	40
2168	54	120	112	36	66	80	40
2169	54	75	84	84	66	56	32
2170	72	75	84	84	66	64	40
2171	54	75	84	48	66	40	16
2172	18	75	84	84	66	56	32
2173	18	105	98	84	88	80	40
2174	72	75	84	120	66	56	48

Çizelge 7. Quince tip/çeşitlerinin incelenen özelliklerine göre tartılı derecelendirme puanları ve değiştirilmiş tartılı derecelendirme yöntemine göre sıralama.

Table 7. Weighed ranked scores of evaluated characters for tested Quince types/cultivars and list of types arranged according to the weighed ranked scores.

Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	İrilik X 5 Fruit size X 5	Şekil X 5 shape X 5	Parlaklık X 2 Brightness X 2	Pas X 2 Rust X 2	Toplam puan Total score	Tip ve çeşit no Cultivars and type number	Puan Scores
1	35	45	20	20	859	6	885
EGE 2	30	45	20	20	855	2159	865
6	10	45	16	20	885	1	859
7	20	45	20	20	771	Ege 2	855
10	15	45	20	20	679	2157	835
19	10	45	20	20	627	7	771
EGE 22	40	40	20	20	697	2153	747
EGE 25	5	35	14	20	628	27	736
27	45	40	20	20	736	2163	723
2152	40	45	16	20	573	2162	698
2153	30	30	20	20	747	Ege22	697
2154	50	45	16	20	671	2167	685
2156	25	20	12	16	491	10	679
2157	25	50	20	20	835	2154	671
2158	20	10	12	16	563	2168	633
2159	50	45	20	20	865	Ege 25	628
2160	25	45	14	20	614	19	627
2161	45	45	16	16	608	2160	614
2162	5	30	16	16	698	2161	608
2163	30	15	20	20	723	2174	592
2164	30	35	14	14	516	2173	589
2165	5	30	14	14	507	2170	585
2166	40	40	14	14	584	2166	584
2167	35	45	20	20	685	2169	576
2168	35	50	20	20	633	2152	573
2169	40	45	20	20	576	2158	563
2170	50	10	20	20	585	2164	516
2171	10	30	14	10	447	2165	507
2172	30	10	16	14	485	2156	491
2173	30	10	16	20	589	2172	485
2174	25	10	20	16	592	2171	447

Ortalama meyve ağırlığı, meyve boyu ve meyve eni değerlerine ilişkin istatistiksel analiz sonuçları tip/çeşitlerin arasındaki farkın önemli olduğunu ortaya koymuştur (Çizelge 8).

Çizelge 8. Ayva çeşit ve tiplerinde incelenen bazı özelliklere ait değerler.
Table 8. Some of the evaluated characters of Quince types/cultivars and statistical grouping.

Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Meyve ağırlığı (g) Fruit weight (g)	Gruplar Groups	Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Meyve boyu (mm) Fruit length (mm)	Gruplar Groups	Tip ve çeşit no Cultivars and type numbers	Meyve eni (mm) Fruit width (mm)	Gruplar Groups
2154	452,8	A	2170	11,75	A	2159	10,10	A
2159	433,5	AB	2166	11,70	A	27	9,65	AB
2170	428,0	AB	2172	11,65	A	2154	9,55	ABC
2161	422,5	ABC	2163	11,40	AB	2161	9,40	ABCD
27	415,8	ABC	Ege 22	11,15	ABC	2163	9,30	ABCD
2166	389,8	ABCD	2152	10,90	ABCD	2153	9,25	ABCD
2169	389,5	ABCD	2159	10,90	ABCD	2170	9,20	ABCDE
2152	388,8	ABCD	2174	10,75	ABCDE	Ege 22	9,20	ABCDE
Ege 22	377,0	ABCDE	2154	10,60	ABCDEF	2168	9,10	ABCDE
2168	365,0	ABCDE	2164	10,50	ABCDEF	Ege 2	9,05	ABCDEF
1	361,5	ABCDE	2173	10,50	ABCDEF	2167	9,00	ABCDEF
2167	348,0	BCDE	2169	10,05	ABCDEF	1	9,00	ABCDEF
2172	344,5	BCDE	2160	10,05	ABCDEF	215	8,90	BCDEF
Ege 2	343,8	BCDE	2167	10,00	ABCDEF	62152	8,85	BCDEF
2153	341,3	BCDEF	27	10,00	ABCDEF	2169	8,80	BCDE
2163	338,3	BCDEF	2161	9,85	BCDEF	2166	8,75	BCDE
2173	329,0	CDEF	1	9,75	BCDEF	2173	8,65	BCDE
2164	327,8	CDEF	2158	9,55	CDEF	2174	8,65	BCDE
2156	318,3	DEFG	Ege2	9,55	CDEF	2157	8,60	BCDE
2174	310,3	DEFG	2168	9,50	CDEF	2160	8,50	BCDE
2157	298,0	DEFG	10	9,15	DEFG	2158	8,45	CDE
2160	297,5	DEFG	Ege 25	9,10	DEFG	2172	8,35	DEFG
7	286,8	EFGH	2156	9,00	EFGH	2164	8,30	DEFG
2158	286,0	EFGH	7	8,85	FGH	7	8,05	DEFG
10	245,3	FGHI	19	8,50	GHI	2162	7,90	FGHI
6	233,0	GHIJ	2157	8,45	GHI	Ege 25	7,80	GHIJ
19	228,5	HIJK	2153	8,30	GHIJ	2165	7,65	HIJK
2171	221,5	HIJK	6	8,20	HIJ	10	7,65	HIJK
Ege 25	210,5	IJK	2162	6,75	IJ	6	7,60	IJK
2165	197,0	JK	2165	6,75	IJ	19	7,55	JK
2162	186,3	K	2171	6,60	J	2171	7,25	K
LSD 0,05= 96,89 CV (%) = 14,54			LSD 0,05= 1,754 CV (%) = 8,88			LSD 0,05= 1,189 CV (%) = 6,74		

Verim; her çeşit ve tipe ait 7'şer ağacın tek tek verimleri alınıp istatistiksel analiz yapılmıştır (Çizelge 9). Buna göre 178,5 kg ağaç başı ortalama verimle 1 no'lu çeşit ilk sırada yer almış, bunu sırasıyla Ege 2 167,7 kg/ağaç, 6 no'lu tip 143,9 kg/ağaç ve 2162 no'lu tip 111,0 kg/ağaç verimle izlemişlerdir. En düşük verim ise 2172 no'lu çeşitte 31,61 kg/ağaç elde edilmiştir. Verim açısından ağaçlar çok iyi performans göstermişlerdir. Verim değerleri ayrıca istatistiksel olarak

değerlendirilmiş ve tip/çeşitler arasındaki verim farkı önemli bulunmuştur. 1 ve Ege 2 no'lu çeşitler en yüksek verimle ilk grubu oluşturmuşlardır (Çizelge 9).

Çizelge 9. Ayva çeşit ve tiplerinde incelenen bazı özelliklere ait değerler.
Table 9. Some of the evaluated characters of Quince types/cultivars and statistical grouping.

Çeşit ve tip Cultivars and type numbers	Verim (kg/ağaç) yield (kg/tree)	Gruplar Groups	Çeşit ve tip Cultivars and type numbers	Sertlik (lb/cm ²) flesh firmness	Gruplar Groups	Çeşit ve tip Cultivars and type numbers	SÇKM (%) Soluble solids (%)	Gruplar Groups
1	178,5	A	2164	15,50	A	2166	17,10	A
Ege2	167,7	A	2171	14,50	AB	Ege 22	16,15	AB
6	143,9	B	27	14,50	AB	2172	16,00	AB
2162	111,0	C	2156	13,75	ABC	2167	15,65	ABC
27	108,8	CD	19	13,25	ABCD	2154	15,40	ABCD
2156	108,3	CDE	2161	13,00	ABCDE	2168	14,90	BCDE
7	102,9	CDEF	2162	12,90	ABCDEF	7	14,75	BCDEF
2157	102,3	CDEFG	2154	12,50	BCDEFG	2174	14,55	BCDEFG
25	100,5	CDEFG	2172	12,50	BCDEFG	2170	14,50	BCDEFG
19	98,22	CDEFG	2152	12,50	BCDEFG	2160	14,50	BCDEFG
2159	97,47	CDEFG	2169	12,50	BCDEFG	Ege 25	14,30	BCDEFGH
2164	91,61	DEFGH	2158	12,00	BCDEFGH	2161	14,25	BCDEFGH
2152	89,70	EFGH	2173	11,50	CDEFGHI	2164	14,25	BCDEFGH
2167	88,33	FGHI	2168	11,25	CDEFGHI	2165	14,00	CDEFGH
2160	87,35	FGHI	2165	11,25	CDEFGHI	2163	13,95	CDEFGH
Ege 22	83,37	GHIJ	2167	11,00	CDEFGHI	2171	13,90	CDEFGHI
2174	77,29	HIJK	2170	11,00	CDEFGHI	2169	13,75	CDEFGHI
2170	75,81	HIJK	2163	10,50	DEFGHI	19	13,75	CDEFGHI
2165	75,49	HIJK	2160	10,50	DEFGHI	2173	13,75	CDEFGHI
10	75,17	HIJK	Ege25	10,25	EFGHI	1	13,65	DEFGHIJ
2168	74,37	HIJK	2174	10,00	FGHI	2152	13,55	DEFGHIJ
2171	69,61	IJK	7	10,00	FGHI	2158	13,50	DEFGHIJ
2169	68,09	JKL	Ege22	10,00	FGHI	2162	13,25	EFGHIJ
2163	67,84	JKL	1	9,75	GHI	2156	13,20	EFGHIJ
2161	66,98	JKL	2166	9,75	GHI	2159	12,90	FGHIJ
2158	66,25	JKL	2153	9,25	HI	2153	12,75	GHIJ
2153	59,23	KL	Ege2	9,00	IJ	27	12,75	GHIJ
2154	50,19	LM	2157	9,00	IJ	10	12,75	GHIJ
2166	37,98	M	10	9,00	IJ	2157	12,55	HIJ
2173	33,94	M	2159	8,75	IJ	6	12,00	IJ
2172	31,61	M	6	6,250	J	Ege 2	11,75	J
LSD 0,05= 19,08 CV (%) = 29,59			LSD 0,05= 2,921 CV (%) = 12,76			LSD 0,05= 1,943 CV (%) = 6,79		

Çizelge 9'dan da görüldüğü gibi 6, 2159,1, Ege 2, 2157, 7, 2153, 27 ve 2163 no'lu tipler aldıkları toplam ağırlıklı puana göre ilk 9 sırada yer alıp 2 standart çeşidi aşmışlar ve Ege bölgesine uygun çeşit adayları olarak seçilmişlerdir.

Ağaç başına ortalama verim 178,5 ile 31,61 kg arasında değişmiştir. Yapılan istatistiksel analizde (Çizelge 9) çeşitler arasındaki verim farkı önemli bulunmuş ve ilk iki çeşit A grubunda, diğer iki çeşit ise B ve C grubunda yer almıştır. 1987 yılında kabuğu kolay soyulan, sert dokulu, meyve suyu kaliteli, taze tüketime ve işlemeye uygun, orta kuvvetli ağaç yapısına sahip, polen çimlenmesi iyi düzenli ve yüksek verimli (7 yaşlı ağaçlarda 15.08 kg/ağaç veya 7.54 t /ha.) Morava adlı yeni bir çeşit geliştirilmiştir (Stancevic, 1990). Denemeden elde edilen verim çok yüksek olmuş ve meyvelerde kaliteli olarak saptanmıştır.

Ortalama meyve ağırlığı 452,8 g. ile 186,3 g. değerleri arasında olmuştur. Maksimum meyve ağırlığı ise 623,0 g olmuştur. Yapılan istatistiksel analizde (Çizelge 8) çeşitler arasındaki meyve ağırlığı farkı önemli bulunmuş ve ilk çeşit A grubunda, diğer iki çeşit ise AB grubunda yer almıştır. Reans Mammoth ve Leskovacka ayva çeşitleri arasında yapılan melezleme sonucu elde edilen hibrit F1 fidanlardan kaliteli, verimli ve iri meyveli (335 g) çeşitler edildiği bildirilmektedir. (Stancevic, 1990). Denemeden elde edilen ortalama meyve ağırlığı dahi diğer çalışmada bulunan değerleri aşmaktadır.

LİTERATÜR LİSTESİ

- Dokuzoğuz, M. ve İ. Karaçalı. 1976. Bazı ayva çeşitlerinde olgunlaşma ile ilgili araştırmalar. Ege Ü. Matbaası. İzmir
- Ercan, N., S. Özvardar, N. Gönülşen, E. Balıran, K. Önal ve N. Karabıyık. 1992. Ege bölgesine uygun ayva çeşitlerinin saptanması. Türkiye I. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi. Cilt 1 (Meyve): 527-529. 13-16 Ekim, İzmir.
- Gönülşen, N., N. Ercan, and S. Özakman. 1994. Quince germplasm in Turkey. XXIV th International Horticultura Congress P-6-5. 21-27 Aug. 1994, Kyoto, Japan.
- Khlorikova, A. Kh., and V. L. Baskakova. 1989. Breeding Quince in the Crimean steppe. Plant Breeding abstracts. 1992. 062-10350.
- Kornerup, A., and J. H. Wanscher. 1978. Methuen Handbook of colour and revised by don pavey. Methuen, London.
- Stancevic, A. 1990. Morava a New Quince Cultivar. Plant Breeding Abstract 1992. 062-07252.